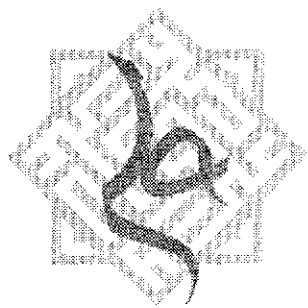

گزارشی از شخصت اربعین علوی

علیرضا هزار

اعتبار و حجیت حدیث «اربعین»

الف. نظرگاه موافقان:

۱. مرحوم شهید اوک در کتاب «اربعین» خود می‌نگارد: کثرت عنایة العلماء السالفین، والفضلاء المتقدمین، بجمع اربعین حدیثاً من الأحادیث النبویة، والألفاظ الإمامیة، ممّا اشتهر فی النقل الصحیح عنه، بألفاظ مختلفة، بهذا العدد المخصوص.^۱
۲. شیخ بهایی در این باره می‌نویسد: «بباید دانست که این حدیث در میان علمای مخالف و مؤلف، مشهور است؛ چنانچه برخی به تواتر آن حکم کرده‌اند.»^۲
۱. شرح الکافی، ملا صالح مازندرانی، ج ۲، ص ۲۲۸.
۲. مرآت العقول، ج ۱، ص ۳۴.
۳. الأربعین، محمدباقر محمدتقی مجلسی، ص ۱۰.
۴. النخصال، ص ۳۲۰؛ الوافی، ج ۱، ص ۱۳۶؛ بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۵۸؛ کنز العمال، ج ۱۰، ص ۲۲۵؛ کشف الظنون، ج ۲، ص ۱۰۳۶.
۵. زندگانی سردار کابلی، کیوان سمعی، ذیل کتاب اربعین سردار کابلی.
۶. الاربعون حدیثاً، شهید او، ص ۱۷.
۷. ترجمه و شرح اربعین، شیخ بهایی، ص ۴۱.

اربعین‌نگاری، از فجر تاریخ اسلام تاکنون، در میان اندیشه‌ورزان و حقّاران دانش‌های دینی، بس مشتاق داشته، و میوه‌های بسیاری را بر شاخسار خود دیده است.

درخشش و نمود روایت متواتر،^۱ یا مشهور،^۲ و یا دست‌کم مستفیض^۳ «مَنْ حَفِظَ مِنْ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا، مِمَّا يَحْتَاجُونَ إِلَيْهِ مِنْ أَمْرِ دِينِهِمْ، بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَقِيهَا عَالِمًا»،^۴ بر تارک پیکر متون حدیثی خاصه و عامه، به یقین در شوراندن این اندیشه، و گستراندن این ساحت، تأثیر فراوان داشته است.

به هر روی، چه واژه «حَفِظَ» را بر نشر و نگاهداری پیام شریعت و چهل بانگ دینی در میان جامعه معنی کنیم، و یا آن را در مفهوم «از بر کردن» که کتابت را هم شامل شود، منحصر بدانیم، و یا با نظر به اختلاف نسخه‌ها و نیز نقل‌های گونه‌گون حدیث، که در برخی منابع به جای «مَنْ حَفِظَ»، «مَنْ حَمَلَ»، «مَنْ نَقَلَ» و یا «مَنْ كَتَبَ» آمده است، آن را از باب نقل به معنی، و نظر عرف، اعم از «دریا و سپردن» بدانیم، موجب شده است که بازار این نوع و موضوع نگارشی، در میان شیعیان و نیز سنیان همواره گرم و پویا باشد. تا آنجا که پاره‌ای شمارگان اربعین‌نگاری‌ها را، تا هزار هم گفته‌اند.^۵

السند» دانسته، لیک بر این باور است که این ضعف به گونه‌هایی، بسان کثرت طرق و شهرت، پوشیده و زدوده می‌شود.^{۱۲}

نتیجه:

با آن‌که در میان روایان این حدیث، پاره‌ای افراد مجهول هم نشسته‌اند، لیک نمی‌توان تمام رجال حدیث را ناراست دانست؛ چه در برابرشان کسان دیگری که واجد قوت و اعتبار نقل هم هستند، دیده می‌شوند. غالب اسناد این حدیث به یکی از سه طریق ذیل آمده است:

۱. معاذ بن جبل، عبدالله بن عباس، انس بن مالک از رسول خدا(ص).

۲. محمد بن مسلم، حنان بن سدير، اسماعیل بن فضل، اسماعیل بن مسلم، از امام صادق(ع).

۳. عامر بن سلیمان طائی، احمد بن عبدالله شیبانی، داوود بن سلیمان، از امام رضا(ع).^{۱۳}

از آن‌جا که عالمان با اتکابدان، به نگارش‌های فراوانی در قالب «اربعین» دست یازیده‌اند، برمی‌آید که مضمون این روایت مقبول همگان بوده است. طرفه آن‌که، کسانی چون «نوی» که خود بر طبل ضعف این حدیث کوفته است، به نگاشتن اربعین پرداخته است. بس شهرتی که این روایت نزد عموم دین‌پژوهان داشته است، پاره‌ای از ضعف‌های سندی را کم فروغ کرده و سترده است.

با تدبیر در متن و محتوای روایت، درمی‌یابیم که نه تنها چالش با عقل ندارد، تا به نفی بینجامد بلکه واجد صحت و قوت مفهوم است. یعنی از نظرگاه فقه الحدیث، این حدیث پذیرفتنی و معتبر است. در حقیقت این حدیث یکی از مصادیق قواعد دانش «حدیث‌شناسی» است که: نه عمل به هر حدیث صحیح واجب است، و نیز نه هر حدیث ضعیف متروک.

یکی از مهم‌ترین محورهایی که در میان اربعین‌های نگارش شده دیده می‌شود، موضوع جمع‌چهل حدیث در مناقب و فضائل، و به شکل کلی شخصیت کران‌ناپیدای امیر مؤمنان علی(ع) است. سخن احمد بن حنبل در این باره بسیار نغز است؛ وی در

۸. ر. ک: «الذریعه» ج ۱، ص ۲۲۴.

۹. «الذریعه» ج ۱، ص ۴۰۹.

۱۰. «الاربعین النوویه»، ص ۴.

۱۱. «کشف الظنون»، ج ۱، ص ۵۲.

۱۲. «الاربعون حدیثاً»، خواجوی، ص ۶.

۱۳. برای آگاهی بیش‌تر ر. ک: «الاربعون حدیثاً»؛ علامه شوشتری، ص ۳؛ و

نیز مقاله «چهل حدیث نویسی و حدیث اربعین»؛ دکتر نادعلی عاشوری، فصلنامه علوم حدیث، ش ۱۴، ص ۱۳۹.

۳. فیض کاشانی می‌گوید:

هذا الحدیث مشهور مستفیض بین الخاصّة والعامّة، بل قال بعضهم بتواتره، و قد رواه أصحابنا بطریق كثير مع الاختلاف في اللفظ.^۸

۴. پیشوای کتاب‌شناسان شیعی نیز در «الذریعه» می‌نویسد: «قال شیخنا الشهدید سنة ۷۸۶ في اول اربعينه: إن حدیث الأربعین هو المشهور في النقل الصحيح عنه(ص)، و عقد العلامة المجلسی في أول مجلدات البحار باباً لمَن حفظ اربعین حدیثاً، آورد فيه ما وصل إليه من روایاته عن کتب كثيرة، لاسانید متعددة ومتون مقاربة، وقال في آخر الباب: هذا المضمون مشهور مستفیض بین الخاصّة والعامّة، بل قيل: إنه متواتر.»^۹

ب. دیدگاه مخالفان:

اینان را رأی این است که در سند حدیث پیشگفته، چند حلقه مجهول و ضعیف وجود دارد.

۱. شرف الدین نوی (م ۶۷۶ق) - صاحب شرحی معروف بر صحیح مسلم - می‌نگارد:

فقد روينا عن علي بن ابي طالب(ع)، و عبدالله بن مسعود، و معاذ بن جبل و ابي الدرداء، و ابن عمر، و ابن عباس، و انس بن مالک، و ابي هريرة، و ابي سعيد الخدري، من طرق كثيرة بروایات متنوعات، أن رسول الله(ص) قال: «من حفظ من أمّتي اربعین حدیثاً من أمر دينها بعثه الله يوم القيامة في زمرة الفقهاء والعلماء»؛ و في رواية «بعثه الله عالماً فقیهاً» و في رواية ابي الدرداء: «و كنت له يوم القيامة شافعاً و شهيداً»، و في رواية ابن مسعود: «قيل له: ادخل من أي ابواب الجنة شئت». و في رواية ابن عمر: «كُتب في زمرة العلماء و حُسر في زمرة الشهداء.»

و اتفق الحفاظ على أنه حدیث ضعیف و إن کثرت طرقه. و قد صنف العلماء في هذا الباب ما لا يحصى من المصنفات.^{۱۰}

۲. حاجی خلیفه در «کشف الظنون» می‌نویسد:

فقد ورد من طرق كثيرة بروایات متنوعة أن رسول الله(ص) قال: «من حفظ على أمّتي اربعین حدیثاً... و اتفقوا على أنه حدیث ضعیف و إن کثرت طرقه.»^{۱۱}

۳. مرحوم ملا اسماعیل خواجوی (م ۱۱۷۳ق) آن را «ضعیف

بیان مراد پیامبر (ص) از حفظ چهل حدیث می گوید:

«إِنَّ الْمُرَادَ حِفْظَ أَرْبَعِينَ حَدِيثًا فِي مَنَاقِبِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ (ع)». ۱۴
گویی گزارد امر نبوی، آن هنگام محقق می شود، که درباره علی (ع) چهل روایت در جان نشیند.

ما در این مقال کوشیده ایم، تا از این میان، اربعین هایی که در باب امیرالمؤمنین (ع) سامان و نگارش یافته اند، جستجو و گزیده، و به قدر طاعت علمی-پژوهشی خرد خویش، گزارش کنیم. می سزد اشارت کنیم که موارد معرفی شده در سه حوزه قابل دسته بندی اند.

۱. دست نوشته هایی عتیق که در سیمای اربعین نوشته شده اند، و نسخه هایی از آنها در کتابخانه های موجود می توان سراغ گرفت. در این موارد، سعی کرده ایم تا نسخه ها و ویژگی های هریک را به اجمال بدست دهیم، تا به تحقیق و احیای این متون کهن، مددی رساند.

۲. اربعین هایی که نسخه ای از آنها دیده نمی شود، و تنها نامی از کتاب و نگارنده اش بر جای مانده است. از آن جا که عالمان پسین، پاره هایی از این اربعین ها را در آثارشان آورده اند، می توان بر چگونگی و کلیت آنها دست یازید.

از مجموع شصت اربعینی که در این جستار گردآمده اند، حدود پنج عنوانش چنین بوده، و به نسخه ای از آنان نرسیده ایم.

۳. اربعین هایی که در عصر حاضر، و به خامه معاصران نگارش و نشر شده اند.

۱. الأربعون حدیثا. ابراهیم بن سلیمان قطیفی حلی نجفی (۹۵۰ق).

آغاز: الحمد لله، أما بعد، فيقول العبد الفقير إلى الله المنان ...

نسخه ها: الف. آستان قدس، ش ۱۱۷۰۵، فهرست آستان قدس: ج ۱۴، ص ۴۳.

ب. دانشگاه تهران: ش ۲۱۱۳، فهرست دانشگاه: ج ۸، ص ۷۴۷.

۲. الأربعون حدیثا عن اربعین شیخاً من اربعین صحابياً. علی بن عبدالله بن بابویه القمي الرازي (۵۸۵ق).

آغاز: الحمد لله، فلما فرغت من جمع ما عندي من ...

نسخه ها: الف. ملک تهران، ش ۱۵۷۲، فهرست ملک، ج ۵، ص ۲۹۷.

ب. مرکز احیاء میراث اسلامی، عکس ش ۴۹، فهرست عکسی مرکز احیا، ج ۱، ص ۶۳.

ج. آستان قدس، ش ۵۶۷۵، فهرست آستان قدس ج ۵، ص ۱۶. ۱۳ برگ.

د. آستان قدس، ش ۷۷۹۱، فهرست آستان قدس، ج ۱۴، ص ۲۸. ۱۷ برگ.

این کتاب را مدرسه الامام المهدي (ع) در قم منتشر کرده است.

۳. الأربعون حدیثا في الفضائل والمناقب. أسعد بن ابراهیم بن حسن حلي اربلي (زنده در ۶۱۰ق).

آغاز: بسمله، قال الراحي رحمة ربّه المستغفر من ذنبه ...

نسخه ها: الف. مدرسه آیت الله گلپایگانی: ش ۲۵۶/۱۰۳، ۱۷ برگ.

ب. آستان قدس رضوی: ش ۸۲۷۵؛ ج ۱۴، ص ۴۱. ۲۵ برگ.

ج. دانشگاه تهران: ش ۲۱۴۰؛ ج ۹، ص ۷۷۹. ۱۹ برگ.

د. دانشگاه تهران: ش ۲۱۱۷؛ ج ۸، ص ۷۵۶. ۱۶ برگ.

۴. الأربعون حدیثا في فضائل علي (ع) (مجهول).

نسخه ها: الف. دانشگاه تهران، ش ۲۱۱۷؛ ج ۸، ص ۷۵۶. ۱۰ برگ.

ب. کتابخانه آستانه قم، ش ۵۸۹۲؛ فهرست آستانه، ص ۲۲۴.

ج. کتابخانه آیت الله مرعشی، ش ۹۷۸۲؛ ج ۲۵، ص ۱۲۰. ۶ برگ.

د. کتابخانه ملی تهران، ش ۲۸۶۷؛ ج ۱۳، ص ۳۸۲. ۵ برگ.

ه. آستان قدس / اهدایی رهبری ش ۱۴۹۶.

۵. الأربعون حدیثا في المناقب المرتضوية والمآثر العلوية. طیب بن محمد طیب سبزواری (قرن ۱۰).

نسخه ها: دانشگاه تهران، میکروفیلم ش ۲۴۶۹؛ ج ۱/۶۹۹. ۳۰ برگ.

۶. اربعین. عمادالدین حسن بن علی طبری (قرن ۷).

مؤلف کتاب چهل حدیث را از طریق اهل سنت در تأیید اولویت امیر مؤمنان (ع) برای خلافت بلافاصل پس از پیامبر (ص) آورده است. وی صاحب کامل بهایی است، و کتاب اربعینش به اربعین بهایی شهرت دارد.

آغاز: ... در شهر اصفهان بودم و علمای آن بقعه را یافتیم ... (زبان: فارسی)

۱۴. الدرریمه، ج ۱، ص ۴۱۰؛ الأربعون حدیثا، علامه شوشتری، ص ۷.

آغاز: الحمد لله شکرًا لا شریک له البر بالعبد البانی ...
نسخه ها: الف. کتابخانه مجلس، ش ۴۲۱۳؛ ج ۱۱،
ص ۲۲۵. ۲۶ برگ.

ب. کتابخانه ملی ش ۱۶۶۸؛ ج ۱۰، ص ۲۴۹. ۷ برگ.
ج. کتابخانه دانشگاه تهران، ش ۲۱۱۷؛ ج ۸، ص ۷۵۶.
۲۱ برگ.

د. کتابخانه وزیری یزد، ش ۸۷۷؛ ج ۲، ص ۷۲۹. ۳۲ برگ.
۱۲. الأریعون حدیثا فی فضائل علی (ع). علی بن محمد
اسدآبادی (ق ۱۱)

آغاز: فہی أحادیث متخبة من أربعين حدیثا ...
نسخه ها: کتابخانه آیت الله مرعشی، ش ۵۵۹۴؛ ج ۱۴،
ص ۳۶۰. ۷ برگ.

۱۳. الأریعون حدیثا فی الإمامة. محمدباقر بن محمدتقی
مجلسی (۱۱۱۰ ق) (زبان: فارسی)
نسخه ها: کتابخانه مجلس، ش ۱۲۳۸۹؛ ج ۳۵، ص ۳۴۴.
۷ برگ.

نام دیگر این کتاب (سرور الشیعة) است.
۱۴. الأریعون حدیثا فی فضائل امیرالمؤمنین (ع). محمد شفیع
استرآبادی (ق ۱۱).

آغاز: الحمد لله الذی هدانا لبطغه الصراط السوی.
نسخه ها: الف. کتابخانه آیت الله مرعشی، ش ۳۴۶۳؛
ج ۹، ص ۲۶۴. ۹۷ برگ. این نسخه افتادگی دارد.

ب. کتابخانه ملک تهران، ش ۶۸۰؛ ج ۱، ص ۲۷۸. ۱۶۴
برگ.

ج. کتابخانه ملک تهران، ش ۵۸۴۵؛ ج ۹، ص ۶۹. ۱۵ برگ.
نسخه افتادگی دارد.

۱۵. الأریعون حدیثا عن الأریعین فی فضائل امیرالمؤمنین (ع).
ابوسعید محمد بن احمد بن حسین خزاعی.
آغاز: حدیثی الشیخ الفقیه العالم شجاع الدین ابو عبدالله ...
نسخه ها: الف. کتابخانه آیت الله گلپایگانی: ش ۳۲/۲۸
عکسی. ۳۱ برگ.

ب. کتابخانه آیت الله مرعشی، ش ۱۰۹۶۶؛ ج ۲۷، ص ۳۷۷.
۱۴ برگ.

ج. کتابخانه دانشگاه تهران، ش ۶۹۱۵؛ ج ۱۶، ص ۳۹۹.
د. آستان قدس، ش ۷۸۷۵؛ ج ۱۴، ص ۲۹. ۱۰ برگ.
این کتاب با تحقیق استاد محمدباقر محمودی چاپ شده
است.

۱۶. الأریعون حدیثا علمها الرسول لعلی (ع) (مجهول)
نسخه: کتابخانه دانشگاه تهران، ش ۷۰۱۳؛ ج ۱۶، ص ۴۲۱.

نسخه ها: الف. آستان قدس ش ۶۷۵۴؛ ج ۵، ص ۱۱.
ب. آستان قدس ش ۱۹۰۲؛ ج ۵، ص ۱۰. ۳۵ برگ.
۷. الأریعین عن الأریعین فی فضائل امیرالمؤمنین (ع).
جمال الدین یوسف بن حاتم شامی (ق ۷).

نسخه ها: الف. دانشگاه تهران، میکروفیلم ش ۱۸۴۵؛
ج ۱، ص ۶۲۹.

ب. دانشگاه تهران، ش ۲۱۳۰؛ ج ۹، ص ۷۷۳. ۱۰ برگ.
ج. دانشگاه تهران، ش ۵۹۲۳؛ ج ۱۶، ص ۱۵۵. ۱۳ برگ.
ر. ك: المجموع الراقق.

۸. الأریعین فی اثبات الخلافة بلافضل لأمیرالمؤمنین (ع). محمد
مفید بن حسین شیرازی (ق ۱۳).
آغاز: الحمد لله والسلام علی عباده المصطفین ...

نسخه ها: الف. مدرسه امام عصر شیراز: ش ۳۶۱؛ ج ۵/۱.
۷۳ برگ.
ب. کتابخانه آیت الله مرعشی: ش ۱۵۰۸؛ ج ۴، ص ۳۱۱.

۷۴ برگ.
این رساله در میراث حدیثی شیعه، دفتر سوم به چاپ رسیده
است.

۹. الأریعین فی إمامة الأئمة الطاهرين. محمد طاهر بن
محمد حسین شیرازی قمی (۱۰۹۸ ق).

آغاز: الحمد لله الذی هوانا سبیل الحق، بنصب الأدلة
والبراهین ...
نسخه ها: الف. آستان قدس ش ۱۵۷۶۵؛ ج ۱۴، ص ۳۱.
ب. آستان قدس ش ۷۱۲۰؛ ج ۱۴، ص ۳۰. ۱۸۹ برگ.

ج. کتابخانه دانشکده الهیات مشهد، ش ۱۴۶۵؛ ج ۲،
ص ۶۱۰.
د. کتابخانه روضاتی اصفهان، ش ۵۲، ص ۲۲۴. ۱۸۵ برگ.

این کتاب با تصحیح سید مهدی رجایی چاپ شده است.
۱۰. الأریعین فی فضائل امیرالمؤمنین (ع)، صادق بن
أبي القاسم.

این کتاب ۱۰۰ حدیث را دربردارد.
نسخه ها: کتابخانه مهدوی تهران، ش ۵۵۴؛ نشریه نسخه های
خطی، ج ۲، ص ۱۳۶.

۱۱. الأریعون حدیثا. عطاء الله بن فضل الله حسیني فارسی
دشتکی (ق ۱۰)

۱۷. الأریعون حدیثاً . محمد بن مسلم بن ابی الفوارس رازی (ق ۶).

آغاز: کتاب فیہ الأریعون حدیثاً فی مناقب امیر المؤمنین (ع).
نسخه ها: الف. کتابخانه مجلس ۷۰۱۶؛ ج ۲۵، ص ۲۵.

۳۹ برگ.

ب. آستان قدس، ش ۸۴۴۳؛ ج ۱۴، ص ۴۳. ۲۷ برگ.

۱۸. الأریعون حدیثاً . محمد بن عبدالرحیم بهبهانی .

آغاز: الحمدلله الذی وفقنا لاقتفاء آثار ائمتنا المعصومین .

نسخه: کتابخانه آیت الله مرعشی، ش ۴۹۰۲؛ ج ۱۳، ص ۸۱.

۱۹. چهل حدیث . محمد علی بن احمد قراچه داغی (۱۳۱۰ ق)

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین والصلوات والسلام

علی اشرف الاولین ...

نسخه: کتابخانه ملی تهران، ش ۱۳۷۴؛ ج ۳، ص ۴۳۱.

۱۲۰ برگ.

۲۰. الأریعین . ملا محمد جعفر استرآبادی طهرانی (۱۲۶۳ ق).

نسخه ای از این کتاب با تاریخ ۱۲۴۶ ق، در کتابخانه میرزا

محمد طهرانی، در سامراء موجود است.

۲۱. الأریعین . سلیمان بن عبدالله ماحوزی بحرانی

(۱۱۲۱ ق).

چهل حدیث از اهل سنت در مناقب علی (ع) می باشد.

آغاز: الحمدلله الذی هدانا عند تفرق الأهواء للتمسک ...

نسخه: کتابخانه آیت الله مرعشی ش ۱۶۹؛ ج ۱، ص ۱۸۶.

۲۲۲ برگ.

گمان می رود که این کتاب همان «مدارج الیقین فی شرح

اربعین الحدیث فی الإمامة» باشد، که به تصحیح سید مهدی

رجایی به چاپ رسیده است.

۲۲. الأریعین . ملا محسن فیض کاشانی (۱۰۹۱ ق).

فیض در فهرست تألیفات خویش گفته است که این احادیث

را از کتاب های پاره ای از علمای شیعه، در فضائل علی (ع)

انتخاب کرده است. کتاب در سه هزار و هشتصد بیت نگاشته

شده است.

تاکنون نسخه ای از آن یافت نشده است.

ر. ک: ایضاح المکنون، ج ۱، ص ۵۴؛ مرآة الکتب؛ ج ۲،

ص ۲۱؛ فهرست خودنوشت فیض، ناجی نصرآبادی، ص ۱۳۴.

۲۳. الأریعین فی فضائل امیر المؤمنین (ع). (۷ ق)

شیخ جمال الدین یوسف شامی عاملی، صاحب «الدّر

النظیم».

نسخه ها: الف. دانشگاه تهران، میکروفیلم، ش ۱۸۴۵؛

ج ۱، ص ۶۲۹.

ب. دانشگاه تهران، ش ۵۹۲۳؛ ج ۱۶، ص ۱۵۵. ۱۳ برگ.

ج. دانشگاه تهران، ش ۵۰۲؛ ج ۵، ص ۱۰۷۷. ۲۳ برگ.

تمام این اربعین در «المجموع الرائق» آمده است.

۲۴. الأریعین . نادعلی بن غلامعلی بروجردی. (۱۲۵۰ ق).

مؤلف، این چهل حدیث را از «الصواعق المحرقة» ابن حجر

استخراج کرده است.

آغاز: الحمدلله علی آلائه وأشکره فی إحسانه ونعمائه ...

نسخه ها: کتابخانه آیت الله مرعشی، ش ۳۳۱۶؛ ج ۹،

ص ۷۰۹۶ برگ.

۲۵. الأریعین . شیخ یوسف بحرانی صاحب حدائق.

نسخه خطی آن در کتابخانه سردار کابلی (کرمانشاه) بوده

است.

۲۶. سلم درجات الجنة فی معرفة فضائل ابی الأئمة .

میرزا محمد بن محمد رضا بن اسماعیل بن جمال الدین

القیمی المشهدی (ق ۱۲) صاحب تفسیر «کنز الدقائق». (زبان:

فارسی)

آغاز: حمد و سپاس کسی را سزااست که به استحقاق غیر او

اخذی نیست.

نسخه: کتابخانه ملک تهران، ش ۵۹۲۰؛ ج ۳، ص ۴۷۶.

۸۶ برگ.

۲۷. الأریعین . ملا عبدالله بن محمود بن سعید تستری

خراسانی (۹۹۷ ق).

مؤلف را در شهر بخارا به شهادت رسانده و جنازه اش را در

میدان شهر آتش زدند.

نسخه ها: نسخه ای از این کتاب در کتابخانه سید عبدالحسین

حجت در کربلا بوده است. ر. ک: الذریعه، ج ۱، ص ۴۲۱.

۲۸. سنة الأریعین فی سنة الأریعین . سید ضیاء الدین فضل الله

حسینی راوندی کاشانی (زنده در ۵۴۸ ق). وی صاحب کتاب

«ادعیه السراء» و «ضوء الشهاب» است.

سید بن طاووس پاره ای از این کتاب را در «الیقین» آورده

است.

۲۹. چهل حدیث منظوم نبوی در فضائل علی (ع). (زبان:

فارسی). عبداللطیف بیرجندی (زنده در ۹۲۱ ق).

آغاز: این چهل حدیث است که در مناقب حضرت امیر المؤمنین

علی بن ابی طالب ...

سليمان بن ابراهيم بن عمر العلوي (٨٢٥ق).
در پاره ای از کتابخانه های یمن می توان از این کتاب سراغ
گرفت.

ر.ك: مصادر الفكر العربي الاسلامي في اليمن، ص ٤٧.
٣٧. الأربعون الحديث العلوية. قاضي جعفر بن احمد بن
عبد السلام بن ابي يحيى البهلوي الزيدي (٥٧٦ق).

نسخه: المتحف البريطاني، مجموعة 3919 or ورقة 10-38.
ر.ك: مصادر التراث اليمني في المتحف البريطاني، ص ١٤٨.

٣٨. الأربعون حديثاً. مير سيدعلي همدانی.
نسخه ها: الف. کتابخانه ملی پاریس.

ب. المتحف البريطاني، ش ٩٩٦. با نام «سادات نامه» معرفی
شده است.

ج. کتابخانه تاشکند. به اسم «مناقب السادات» آمده است.
ر.ك: اهل البيت في المكتبة العربية، قسم المخطوط.

٣٩. أربعون حديثاً. يوسف بن اسماعيل بن يوسف النبهائي
(١٢٦٥-١٣٥٠ق)

ر.ك: الأعلام: ج ٨، ص ١٨؛ معجم ماكتب عن الرسول:
ج ٥، ص ١٦٩.

٤٠. الأربعون حديثاً من الأربعين عن الأربعين. شيخ
منتجب الدين علي بن عبيدالله بن شمس الاسلام (٥٠٤-٦٢٣ق).

نسخه: آستان قدس، ش ١٥٩٧.
این کتاب از سوی مدرسه الامام المهدي (قم) نشر شده
است.

ر.ك: كشف الحجب والاسرار، ص ٣٤؛ فهرست آل بويه،
ص ٥٠.

٤١. الأربعون المتتفي من مناقب المرتضى عليه رضوان العلي
الأعلى. ابوالخير احمد بن اسماعيل بن يوسف القزويني
الطالقاني الشافعي (٥١٢-٥٩٩ق).

نسخه: کتابخانه شهيد علي، ش ٥٣٩/٧ از ٩٢ تا ١٠٧ ب.
این رساله به تحقيق استاد مرحوم سيد عبدالعزيز طباطبائي در
مجله تراثنا به چاپ رسیده است.

ر.ك: كشف الظنون، ج ١، ص ٥٧.

٤٢. الأربعين في احوال النصاب والمخالفين. سيد مير فيض الله
بن عبدالقاهر الحسيني القرشي الغروي. (١٠٢٥ق)

این کتاب در سال ١٣١٤ ش در هيئت سنگي، همراه با «نثر
اللاکلي» و «أربعين شهيد اول» در تهران چاپ شده است. ر.ك:
الذريعة، ج ١، ص ٤٢٤؛ فهرس مشار، ص ٣٦.

٤٣. كتاب الأربعين في فضائل امير المؤمنين (ع). خطيب
البغدادي ابوبكر احمد بن علي بن ثابت الشافعي (٤٦٣ق).

نسخه ها: الف. کتابخانه آيت الله مرعشي، ش ٥٣٧٢؛
ج ١٤، ص ١٥٧. ١٣ برگ.

ب. کتابخانه ملک تهران، ش ٢٦٥٣؛ ج ٦، ص ٨٢.
١٢ برگ.

ج. کتابخانه مجلس، ش ٢٨٩٤؛ ج ١٠، ص ٢٨٣.
٣٠. چهل حديث در فضيلت علي (ع). محمدتقي مجلسی.

(زبان: فارسی)
نسخه: کتابخانه دانشگاه تهران، ش ٢٢٥١؛ ج ٩،
ص ٩٠٧.

٣١. چهل حديث در فضائل علي (ع). (مجهول)
نام ديگر این کتاب «جنگ اربعين» است. (زبان: فارسی)

آغاز: ثنا و ستايش بی انتها ...
نسخه: کتابخانه مسجداعظم قم، ش ٢١٣٥، ج ١، ص ١١٦.

٣٢. الأربعين في فضائل امير المؤمنين (ع). سردار کابلی
(١٢٩٣ق).

صاحب «ترجمه مراجعات» و «ترجمه انجيل برنابا». این
کتاب در ٤ جلد بوده و در فضائل علي (ع) می باشد. مؤلف در هر
جلد ١٠ حديث آورده و به شرح آنها می پردازد.

ر.ك: ریحانة الأدب، ج ٣، ص ١٤؛ الذريعة، ج ١، ص ٤١٥.
٣٣. الأربعون آية في فضائل امير المؤمنين (ع). (مجهول).

نسخه: دست نوشته ای از این کتاب در کتابخانه شيخ قاسم بن
الحسن محبی الدين، موجود است.

ر.ك: الذريعة، ج ١١، ص ٥٠ و ج ١٧، ص ٢٤٦.
٣٤. الأربعون حديثاً. شيخ حسن بن محمد ديلمی.

سومين حديث این رساله حديث غدیر است.
ر.ك: الذريعة، ج ١، ص ٤١٤.

٣٥. الأربعون حديثاً. شيخ محمدصادق بن محمد الأسدي
الجزائري الشيرازی (١٠٨٢ق).

٣٨. حديث را از مصادر اهل سنت استخراج کرده است و دو
حديث ديگر را از «عيون اخبار الرضا» و «اربعين» شيخ بهايی
نقل کرده است.

نسخه: از این کتاب نسخه ای با تاريخ کتابت ١٠٩٠ ق. نزد
علامه محمدعلي اردوبادی بوده است.

ر.ك: الذريعة، ج ١، ص ٤١٨.
٣٦. اربعون حديثاً رواية امير المؤمنين علي بن ابي طالب (ع).

٣٦. اربعون حديثاً رواية امير المؤمنين علي بن ابي طالب (ع).

٣٦. اربعون حديثاً رواية امير المؤمنين علي بن ابي طالب (ع).

ر. ک: اهل البيت في المكتبة العربية، ص ۴۵۷.

۴۴. أربعين في فضائل امير المؤمنين (ع). مقرب علي خان النقي الجگر انوي.

این کتاب در سال ۱۲۸۲ و در ۴۳۲ صفحه در حیدرآباد، دکن چاپ شده است.

ر. ک: الذريعة، ج ۱۱، ص ۵۳.

۴۵. الأربعين المسندة في الخلافة والخلفاء. محمد بن احمد بن محمد بن مرزوق العجيسي التلمساني.

ر. ک: معجم اعلام الجزائر، ص ۲۹۰.

۴۶. چهل حدیث در فضائل امیرالمؤمنین (ع) با ترجمه منظوم (مجهول). (زبان: فارسی).

نسخه: کتابخانه گلپایگانی: ۱۸/۱۸۲، ج ۱، ص ۳۳.

۴۷. چهل مسأله پادشاه روم: منسوب به علی (ع). (زبان: عربی)

نسخه: کتابخانه مدرسه آیت الله گلپایگانی: ش ۳۸/۱۳۰.
۴۸. مصباح الإمامة. مير سيد علي بهباني رامهرمزی (۱۳۹۵ق).

شرح چهل حدیث در امامت که هر حدیث در تفسیر آیه ای از آیات قرآنی مربوط به امامت است.

اصل و ترجمه این کتاب، تاکنون بسیار چاپ شده است که آخرین آن توسط دارالعلم اهواز در سال ۱۴۱۸ق نشر شده است.

۴۹. چهل حکمت از حضرت امیر (ع) (مجهول).

نسخه: کتابخانه مسجد اعظم قم، ش ۳۳۳۰، ج ۱، ص ۶۲۳.

۵۰. چهل کلمه از کلمات قصار علی (ع) با ترجمه منظوم (مجهول). (زبان: فارسی)

نسخه: مدرسه سپهسالار، ش ۱۱۲۴؛ ج ۴، ص ۴۳۹.

۵۱. اربعون کلمه من کلام علی (ع). (مجهول) (زبان: فارسی)

نسخه: کتابخانه مینوی، تهران، ش ۴/۸؛ فهرستواره مینوی، ص ۳۸.

۵۲. أربعين حجت. أبو معین علی حجت هاشمی خراسانی (معاصر) (زبان: فارسی).

این کتاب در سال ۱۳۶۸ توسط نشر حاذق به چاپ رسیده است.

۵۳. الأربعين في فضائل مولانا امير المؤمنين (ع). محمدرضا بانی کاشانی (معاصر).

کتاب در سال ۱۳۷۳ توسط مؤلف در قم چاپ شده است.

۵۴. الأربعين في حب أمير المؤمنين علي بن أبي طالب (ع). علي ابو معاش (معاصر).

کتاب در سال ۱۳۷۸ از جانب دارالاعتصام قم نشر گردیده است.

چنانکه مؤلف در مقدمه کتاب می گوید: این کتاب جلد یکم از مجموعه ای در ۴۰ جلد است.

۵۵. چهل حدیث جالب از حضرت علی بن ابی طالب (ع). حبیب الله چاپچیان (معاصر). (زبان: فارسی)

کتاب در سال ۱۳۶۹ در تهران و به وسیله نشر طلوع چاپ شده است.

۵۶. چهل حدیث حضرت علی (ع). حسین بن سیف الدین حروي (معاصر). (زبان: فارسی).

این کتاب در سال ۱۳۶۵ در انتشارات آستان قدس رضوی، با مقدمه و تصحیح استاد کاظم مدیر شانه چی به چاپ رسیده است.

۵۷. چهل حدیث در شأن حضرت امیرالمؤمنین علی (ع). حبیب الله شیر خدائی. (زبان: فارسی)

کتاب در سال ۱۹۷۶ م در ۴۸ ص در طهران چاپ شده است.

۵۸. چهل حدیث در مناقب علی (ع).

این کتاب در سال ۱۳۳۶ ق در شکل سنگی در ۸ صفحه در مشهد چاپ شده است.

۵۹. الأربعون حدیثا في فضائل امير المؤمنين (ع) وسیدة نساء العالمين. احمد محمودی.

این کتاب از جانب مؤسسة البلاغ (بیروت) چاپ شده است.

۶۰. چهل مروارید. این کتاب منتخبی از احادیث نهج البلاغه است که به گونه موضوعی گرد آمده اند. کتاب در سال ۱۳۶۳

در ۳۸ صفحه در تهران توسط مؤسسة نهج البلاغه نشر شده است.

